

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för svenska språket

”Ett enklare språk”

En undersökning av svåra ord i lättlästa nyhetsartiklar riktade
mot inlärare av svenska

Jill Bjerrehus

Specialarbete, SPK260, 15 hp
Ämne: Svenska som andraspråk
Termin: Vårterminen 2021
Handledare: Sofie Johansson

Sammandrag

Denna uppsats undersöker hur personer som är inlärare av svenska uppfattar svåra ord i lättlästa nyhetsartiklar. Målgruppen för undersökningen är elever som studerar på de högre nivåerna av sfi. Syftet med undersökningen är dels att undersöka de ord eleverna uppfattar vara svåra i materialet och vad som utmärker de svåra orden, dels att undersöka huruvida förekomsten av svåra ord påverkar elevernas uppfattning av materialets svårighetsgrad. Materialet består av tre artiklar från *Radio Sweden på lätt svenska*. För att undersöka svåra ord i materialet har det genomförts en lexikogrammatisk analys med fokus på långa och överlånga ord, sammansatta ord och nyckelord. Materialet har även granskats utifrån de riktlinjer Radio Sweden utgår från i sitt arbete. Det har även genomförts en enkätstudie med målgruppen som respondenter. Resultatet visar att alla artiklar innehåller drag som kan försvåra förståelsen för inlärare. De svåra ord som återfinns i materialet kännetecknas av att de är långa, sammansatta eller tillhör ett fackområde. Vidare efterfrågas mer forskning om hur man språkligt kan anpassa texter för att underlätta för målgruppen.

Nyckelord: *andraspråksinlärare, sfi, lättläst, enkät, lexikogrammatisk analys, Radio Sweden*

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte och forskningsfrågor	2
3. Bakgrund	3
3.1. Svenska för invandrare.....	3
3.2. Radio Sweden på lätt svenska.....	3
4. Teori och tidigare forskning.....	4
4.1. Lätläst.....	4
4.2. Lätläst för inlärare av svenska	5
4.3. Ordinlärning	5
5. Material och metod	7
5.1. Material	7
5.1.1. Text 1: Imorgon är det final i Melodifestivalen	8
5.1.2. Text 2: Människor köper och spelar mer dataspel	8
5.1.3. Text 3: Fler är arbetslösa längre	8
5.2. Metod	8
5.2.1. Lexikogrammatisk analys.....	9
5.2.2. Riktlinjer från Radio Sweden	10
5.2.3. Enkät.....	11
6. Resultat.....	13
6.1. Lexikogrammatisk analys	13
6.1.1. Analys av Text 1.....	13
6.1.2. Analys av Text 2.....	14
6.1.3. Analys av Text 3.....	15
6.2. Analys utifrån riktlinjer från Radio Sweden	16
6.2.1. Text 1.....	16
6.2.2. Text 2.....	16
6.2.3. Text 3.....	17
6.3. Enkät	18
6.3.1. Bakgrundsfrågor.....	18
6.3.2. Text 1.....	21

6.3.3. Text 2.....	22
6.3.4. Text 3.....	23
7. Diskussion.....	24
7.1. Diskussion av Text 1.....	24
7.2. Diskussion av Text 2.....	26
7.3. Diskussion av Text 3.....	27
7.4. Sammanfattning av diskussion.....	29
8. Slutsatser.....	29
9. Litteraturförteckning.....	31
10. Bilagor.....	33

1. Inledning

Alla invånare har rätt att förstå, ta till sig och ta del av information som rör samhällslivet. Idag är det lättare än någonsin att göra detta. Vi har fri tillgång till medier och kan med ett enkelt klick ta del av mängder av information, gratis. Medier har en betydelsebärande roll i samhället. De rapporterar, sprider kunskap och förser invånarna i ett land med information. Vi kan välja och vraka mellan vilken information vi vill ta till oss. Vi har rätt att göra det. Men vad gör man om man inte kan förstå eller ta del av den information medier skriver om?

Språklagen (2009:600) dikterar att den som är bosatt i Sverige ska ha möjlighet att lära sig, utveckla och använda svenska. Ett sätt att göra språket tillgängligt för fler är att producera lättlästa texter. Det finns flera grupper i vårt samhälle som är i behov av sådana texter. En av dem är personer som håller på att lära sig svenska. Som en del i arbetet att göra språk mer tillgängligt lanserade Sveriges Radio år 2016 ett nyhetsprogram på lätt svenska. Programmet döptes till *Radio Sweden på lätt svenska* och riktar sig till personer som är nya i Sverige och i behov av lätta texter.

I denna uppsats undersöker jag vilka ord som uppfattas som svåra i lättlästa nyhetsartiklar av elever som studerar på de högre nivåerna av *sfi*. Dessutom undersöker jag vad som karakteriserar de svåra orden i materialet: dels genom att genomföra en lexikogrammatisk analys av materialet, dels genom att analysera orden utifrån de riktlinjer Radio Sweden utgår från i sitt arbete.

Det finns begränsad forskning om lättlästa texter skrivna för personer som är inlärare av svenska. Med denna uppsats hoppas jag kunna bidra med information om vilka ord som kan förenkla eller försvåra förståelsen för målgruppen.

2. Syfte och forskningsfrågor

Syftet med undersökningen är att undersöka hur målgruppen uppfattar ord och innehåll i lättlästa nyhetsartiklar, men även att undersöka vad som karakteriserar de svåra orden i texterna. Det är särskilt intressant om förekomsten av svåra ord påverkar hur målgruppen uppfattar hur svåra texterna är.

Frågeställningarna lyder:

- Vilka ord uppfattar respondenterna vara svåra i texterna?
- Vad utmärker de svåra orden i texterna?
- Påverkar förekomsten av svåra ord respondenternas uppfattning om texternas svårighetsgrad?

3. Bakgrund

I detta avsnitt presenteras bakgrund om svenska för invandrare, förkortat *sfi*, och programmet Radio Sweden på lätt svenska.

3.1. Svenska för invandrare

Sfi är en skolform vars syfte är att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i det svenska språket och samhället (Hyltenstam & M. Milani 2012:83).

Skolformen innefattar tre studievägar: 1, 2 och 3. Den första studievägen vänder sig till personer med kort studiebakgrund, medan den tredje studievägen vänder sig till de som är vana vid att studera. Vilken studieväg eleven blir tilldelad beror, bland annat, på tidigare utbildningsbakgrund. Studievägen bestämmer i sin tur vilken av kurserna, A-D, eleven påbörjar vid utbildningens start. Studieväg 1 innefattar kurserna A-D, Studieväg 2 innefattar kurserna B-D och Studieväg 3 innefattar kurserna C och D (Skolverket [www]). Kurs A är mycket grundläggande – därefter ökar svårighetsgraden för varje kurs (Hyltenstam & M. Milani 2012:83).

Elever som studerar på kurs C ska kunna läsa och förstå enkla, vanligt förekommande texter. Elever som studerar på kurs D ska kunna läsa enkla texter, med viss komplexitet (Skolverket [www]).

3.2. Radio Sweden på lätt svenska

Radio Sweden på lätt svenska är ett nyhetsprogram från Sveriges Radio. Programmet riktar sig till personer som är ”nya i Sverige” (Radio Sweden 2016 [www]). Vad det innebär att vara ”ny” i Sverige beskrivs dock inte. Nyheterna ska bland annat innehålla en utförlig förklaring av bakgrunden till nyheterna, men även ett enklare språk.

Varje dag klockan 16 måndag till fredag släpps ett nytt nyhetsprogram. Man kan lyssna på programmet på deras hemsida eller ladda ner programmet till en dator eller telefon. Nyheterna går även att läsa på programmets hemsida.

Ansvarig för programmet är Ingrid Forsberg. Det är hon som gör programmet, läser upp nyheterna och skriver texterna på programmets hemsida (Radio Sweden 2016 [www]). Det är de skrivna nyheterna som ligger grund för mitt material.

4. Teori och tidigare forskning

I detta avsnitt behandlas tidigare forskning kring lättlästa texter, lättlästa texter för inlärare av svenska och de svårigheter andraspråksinlärare kan möta vid inläring av ord.

4.1. Lättläst

Lättlästa texter ser olika ut beroende på vem de är skrivna för. Gemensamt för alla lättlästa texter är dock att innehåll, språk och form är anpassat på ett sätt som gör resultatet så tillgängligt som möjligt.

Reichenberg (2015) skriver att en lättläst text ska ha en hög grad av läslighet och läsbarhet. Läslighet handlar om faktorer som rör textens form och utseende. Sådana faktorer är till exempel textens utformning, typsnitt, teckensnitt och radlängd (Reichenberg 2015:2). Läslighetsperspektivet ingår dock inte i denna undersökning.

Vad gäller läsbarhet skriver Reichenberg att det är viktigt att studera förekomsten av svåra ord i en text. Exempel på sådana typer av ord är till exempel abstraktioner, sammansättningar och nominaliseringar (Reichenberg 2015:3–4). Hög förekomst av denna typ av ord ökar textens svårighetsgrad.

Enligt Lundberg och Reichenberg (2009) definieras lättlästa texter av följande:

- De är inte särskilt långa
- De har ett personligt tilltal
- De innehåller omväxlande korta och långa meningar
- De innehåller satskonnekteror
- De undviker långa substantiv
- De undviker främmande ord
- De innehåller tydligt förklarade orsakssamband
- De undviker passiv form
- De undviker abstrakta begrepp
- De använder praktiska exempel

De poängterar att inte alla lättlästa texter innehåller dessa delar, men att de allra flesta innehåller några eller flera av dem (Lundberg & Reichenberg 2009:8).

Vidare diskuterar Lundberg och Reichenberg de grupper som har särskilt behov av lättlästa texter. Exempel på en sådan grupp är personer som har läsnedsättning (Lundberg & Reichenberg 2009:15).

Personer i behov av lättlästa texter behandlas ofta som en homogen grupp. Detta är dock sällan fallet. Ett exempel på detta är hanteringen av frasanpassat radfall, som innebär att texten börjar på en ny rad efter varje fras. Det är vanligt att lättlästa texter är skrivna på detta sätt. Domeij och Spetz (2014) konstaterar att detta fungerar väl för personer med dyslexi, då denna grupp upplever att texten blir enklare att läsa. Däremot fungerar det sämre för personer som inte har svenska som modersmål. De upplever att frasanpassat radfall gör det svårare att skapa sammanhang i texten (Domeij & Spetz 2014:54).

4.2. Lättläst för inlärare av svenska

Det finns begränsad forskning om lättlästa texter riktade mot andraspråksinlärare. Detta kan bero på att gruppen ofta ses som en sekundär målgrupp av lättlästa texter.

Lundberg och Reichenberg (2009) diskuterar huruvida det är lämpligt att förenkla texter för andraspråksinlärare. Det finns en oenighet bland forskare i denna fråga. Vissa hävdar att förenklade texter kan leda till fördröjd inläring av språket, och att förenkling av exempelvis grammatik kan ge en felaktig bild av hur faktiska texter ser ut i den språkliga verkligheten (Lundberg & Reichenberg 2009:25). Andra menar att det kan vara gynnsamt för språkinläringen. Lättlästutredningen (SOU 2013:58) påpekar att personer som håller på att lära sig svenska kan ha hjälp av lättlästa texter i början av sin inläring. Wedin påpekar att det kan vara värdefullt för andraspråksinlärare att möta lättlästa texter, då det kan främja läsandet (Wedin 2010:70). Nation skriver att förenklade texter gynnar andraspråksinlärare, då sådana texter enbart innehåller användbara ord (Nation 2013:223).

4.3. Ordinläring

Forskning kring andraspråk och lexikon har varit underutvecklad i jämförelse med forskning om de mer strukturella delarna av språket, exempelvis syntax

(Abrahamsson & Bylund 2012:158). Sedan 1900-talet har det bedrivits forskning inom en rad aspekter av lexikonet. Bland dessa räknas aspekter som rör ordinläring, till exempel strategier och metoder för ordinläring (Abrahamsson & Bylund 2012:158). I denna del redogörs för den forskning som behandlar de svårigheter andraspråksinlärare kan möta vid ordinläring.

Enström (2013) skriver att det är svårt att ange vad som är utmärkande för enkla respektive svåra ord (Enström 2013:183). Vidare nämner hon flera typer av ord som kan vara svåra för inlärare, även på avancerad nivå.

Enström skriver att konkreta ord är lättare att lära in än abstrakta ord, då de konkreta orden är lättare att tolka (Enström 2013:185). Lundberg och Reichenberg (2009) poängterar att metaforer, som i regel är abstrakta, kan vara svåra för personer som lär sig svenska (Lundberg & Reichenberg 2009:25).

Sammansatta ord, eller sammansättningar, är svåra att förstå. I synnerhet de sammansättningar som är ogenomskinliga, då det inte går att förstå betydelsen utifrån de enskilda ord som sammansättningen består av (Enström 2013:187). Även Reichenberg (2015) pekar ut sammansättningar som en svårighet för inlärare. Hon menar på att de är särskilt svåra för personer som inte har ett germanskt modersmål (Reichenberg 2015:4).

Vidare skriver Enström att olika ordklasser är olika svåra att lära in. Substantiv är i regel lättare att lära in än verb, då substantiv är självständiga och inte beroende av kontext. Verb är mer beroende av kontext och är därför svårare att lära in (Enström 2013:185).

Ord som är specifika för språket kan innebära svårigheter för en inlärare. Reichenberg (2015) skriver att en text med hög mängd ord som är specifika för en kultur minskar läsbarheten. Exempel på sådana ord är till exempel ord som är relaterade till årstider, *sommar*, eller politik, *ombudsman* (Reichenberg 2015:5).

Holmegaard (2007) skriver att substantiv som kräver kulturell förförståelse är svåra för personer med svenska som andraspråk att förstå (Holmegaard 2007:158). Hyltenstam och Wassén (1984) påpekar att ord för nya företeelser i Sverige, eller som inte återfinns i modersmålet, är svåra (Hyltenstam & Wassén 1984:65–66). Lundberg och Reichenberg poängterar att både idiom och ordspråk kan välla problem för inlärare (Lundberg & Reichenberg 2009:25).

Ytterligare en aspekt av ord som kan försvåra inläringen är frekvens. Ord som man möter sällan är svårare att lära in än ord man möter ofta (Enström 2013:183). Däremot behöver detta inte alltid vara fallet. Även högfrekventa ord kan vara svåra, i synnerhet verb som har ett stort betydelseomfång och vitt användningsområde (Enström 2013:183).

Senare år har forskning kring lexikon även börjat innefatta flerordsenheter. Prentice och Sköldberg (2013) behandlar de svårigheter som andraspråksinlärare kan stå inför i möte med flerordsenheter. De pekar ut idiom, ordspråk och kollokationer som särskilt svåra (Prentice & Sköldberg 2013:197). Enström skriver att inlärare ofta saknar en känsla för vilka kollokationer som är idiomatiska. Kollokationer som är specifika för språket utgör därmed en svårighet för inlärare (Enström 2013:190).

5. Material och metod

I detta avsnitt presenteras det material och de metoder undersökningen bygger på.

5.1. Material

Materialet för undersökningen består av tre artiklar från hemsidan för Radio Sweden på lätt svenska. Artiklarna valdes med hänsyn till dess längd och innehåll.

Artiklarna är mellan 165 och 205 ord långa. De kortare artiklarna valdes med hänsyn till respondenterna. Allt för långa texter hade gjort enkäten lång och kunnat resultera i att respondenterna tröttnade och inte fullföljde enkäten.

Innehållet i artiklarna varierar avsevärt. Artiklarna valdes då de behandlar olika ämnen och visar på bredden av nyhetsartiklar. De kan klassificeras som tillhörande kategorierna nöje, politik och ekonomi.

En annan faktor att ha i åtanke var att många av artiklarna handlade om den rådande pandemin. De texter som valdes behandlar alla pandemin på något sätt, men handlar inte uteslutande om den. För att kunna förstå dessa texter behöver läsaren ha någon form av förkunskap om pandemin. De behöver kunna tre ord: *corona*, *pandemi* och sammansättningen *coronapandemin*. Artiklarna som uteslutande behandlar pandemin hade krävt större förkunskap om ämnet.

5.1.1. Text 1: Imorgon är det final i Melodifestivalen

Text 1 (Bilaga 1) har titeln ”Imorgon är det final i Melodifestivalen”. Texten är 185 ord lång, inklusive rubrik. Texten handlar om den då stundande finalen i tävlingen Melodifestivalen. I texten finns en intervju med en av de deltagande artisterna, Tusse. Han beskriver låten han ska framträda med och vad den betyder för honom. Vidare beskriver texten att vinnaren av tävlingen får tävla i Eurovision Song Contest. Texten innehåller även information om hur programmet har påverkats av den rådande pandemin. Vidare kommer texten att benämnas som Text 1.

5.1.2. Text 2: Människor köper och spelar mer dataspel

Text 2 (Bilaga 2) har titeln ”Människor köper och spelar mer dataspel”. Texten är 203 ord lång, inklusive rubrik. Texten handlar om hur dataspelsbranschen vuxit avsevärt de senaste åren. I texten finns ett citat från Per Strömbeck som arbetar på organisationen Dataspelsbranschen. Han säger att branschen är en viktig del av ekonomin i Sverige. I texten behandlas den inverkan branschen haft på den svenska ekonomin. Texten innehåller även information om hur branschen har påverkats av den rådande pandemin. Vidare kommer texten att benämnas som Text 2.

5.1.3. Text 3: Fler är arbetslösa längre

Text 3 (Bilaga 3) har titeln ”Fler är arbetslösa längre”. Texten är 165 ord lång, inklusive rubrik. Texten handlar om arbetslöshet i Sverige. Den beskriver att fler har varit arbetslösa under en längre tid, men att trenden nu vänder. I texten finns ett citat från Annika Sundén, som arbetar på Arbetsförmedlingen. Hon säger att en gymnasieutbildning är det viktigaste för att få arbete. Texten innehåller även information om hur arbetslösheten i Sverige har påverkats av den rådande pandemin. Vidare kommer texten att benämnas som Text 3.

5.2. Metod

Jag har valt att använda mig av metodkombination, med en kvalitativ och kvantitativ analysmetod för att analysera materialet. Den kvalitativa analysen består av två delar: dels en lexikogrammatisk analys, dels en analys av de språkliga riktlinjer Radio Sweden arbetar utifrån. Den lexikogrammatiska analysen undersöker några av de

aspekter som, utifrån tidigare forskning, kan antas vara svåra för målgruppen. Analysen av de språkliga riktlinjerna från Radio Sweden består av sådana som rör vilka ord som bör undvikas i materialet. Sådana ord innefattar bland annat sammansatta ord, komplicerade ord och fackord. En nackdel med analysmetoderna är att de enbart undersöker få aspekter av texten. Däremot kan detta även vara en fördel, då analysmetoderna gör det möjligt att analysera dessa aspekter mer ingående.

Den kvantitativa analysen består av en enkätstudie med målgruppen. Enkäten har tillåtit mig att undersöka elevernas receptiva ordförståelse. Receptiv ordförståelse handlar om att känna igen ett ords form och betydelse (Gustafsson & Håkansson 2017:19). En fördel med enkät som metod är att de är enkla och snabba att analysera (Denscombe 2000:126). En annan fördel är att respondenten har en opersonlig relation till forskaren, som i detta fall är jag (Bryman 1997:114). Detta kan innebära att det blir enklare för respondenterna att vara ärliga när de svarar på frågor som rör materialet. Eftersom syftet i denna undersökning är att fånga målgruppens uppfattning, är det viktigt att respondenterna svarar sanningsenligt. En nackdel med enkät som metod är att respondenterna inte får utrymme att reflektera över eller utveckla sina svar.

5.2.1. Lexikogrammatisk analys

Den lexikogrammatiska analysen utgår från Hellspong och Ledins textmodell (1997). Modellen består av tre strukturer, däribland en textuell struktur. Den textuella strukturen består i sin tur av tre nivåer: textbindning, komposition och lexikogrammatik (Hellspong & Ledin 1997:65). Lexikogrammatik berör ord och meningar i en text (Hellspong & Ledin 1997:65). Jag har använt mig av delar ur den lexikogrammatiska nivån för att analysera ord i materialet. Eftersom denna uppsats är fokuserad på de ord som målgruppen uppfattar som svåra, är det rimligt att undersöka vad som kan utmärka sådana ord. Jag kommer att analysera långa och överlånga ord, nyckelord och sammansättningar.

Långa ord är ord som består av sju eller fler bokstäver. Överlånga ord är ord som består av fjorton eller fler bokstäver (Hellspong & Ledin 1997:71). Långa ord är typiskt sådana som kan försvåra förståelsen för målgruppen, till exempel sammansatta ord. Det är därför intressant att undersöka förekomsten av långa ord i materialet.

Nyckelord är ord som är särskilt vanliga eller viktiga i en text (Hellspong & Ledin 1997:72). De beskriver ofta innehållet i texten och är därmed betydelsebärande. För att förstå innehållet i en text kan man säga att det är nödvändigt att förstå nyckelorden i en text. Det är därmed intressant att undersöka huruvida nyckelorden i texten är ord som kan försvåra förståelsen för målgruppen.

Sammansättningar är ord som är sammansatta av två eller fler led (Josefsson 2009:101). De kan vara genomskinliga eller ogenomskinliga. Genomskinliga sammansättningar kan förstås utifrån de enskilda ord som sammansättningen består av. Det är inte fallet för ogenomskinliga sammansättningar (Reichenberg 2015:4). Tidigare forskning visar att sammansättningar, i synnerhet ogenomskinliga, kan vålla problem för målgruppen. Det är därför intressant att undersöka förekomsten av sammansättningar i materialet och vad som utmärker dem.

5.2.2. Riktlinjer från Radio Sweden

För att undersöka huruvida texterna innehåller svåra ord eller inte har materialet analyserats utifrån de riktlinjer Radio Sweden utgår från i sitt arbete. I kontakt med redaktionen på Radio Sweden skickade de en lista över de språkliga aspekter de har i åtanke i sitt arbete. Eftersom denna undersökning är inriktad på svåra ord, kommer jag enbart att behandla de riktlinjer som rör ordval.

I sitt arbete utgår Radio Sweden från följande:

- De undviker sammansatta ord
- De undviker fackord
- De förklarar nödvändiga termer och begrepp
- De undviker komplicerade ord

Komplicerade ord är sådana som kan försvåra förståelsen för målgruppen. Vad som klassas som ett komplicerat ord är högst individuellt. Avvägningen kring vilka ord som kan klassas som komplicerade eller inte har dels baserats på tidigare forskning, dels på personlig avvägning.

5.2.3. *Enkät*

Enkäten (Bilaga 4) är uppdelad i tre avsnitt, vars utformning och motivering beskrivs mer ingående nedan.

För att hitta respondenter tog jag kontakt med rektorer, administratörer och samordnare inom verksamheter som bedriver sfi. Min förhoppning var att dessa skulle leda mig till lärare som i sin tur kunde dela ut enkäten till sina elever. Jag kontaktade totalt 33 verksamheter belägna i Malmö, Göteborg och Stockholm. Av dessa svarade 10 stycken att de var intresserade, 4 stycken att de inte var intresserade och 19 stycken svarade inte alls.

5.2.3.1. *Respondenter*

De som svarade på enkäten benämns härnäst som respondenter. Respondenterna består av elever som studerar på de högre nivåerna, kurs C och D, av sfi. De högre nivåerna valdes då kunskapskraven för de högre kurserna stämmer väl överens med hur innehållet i materialet är utformat.

Det har inte efterfrågats vilken studieväg som eleverna går. Det viktiga var inte hur lång, eller kort, tid som eleverna studerat utan att de studerade på de högre nivåerna. Totalt svarade 20 respondenter på enkäten.

5.2.3.2. *Utformning av det inledande avsnittet*

Det inledande avsnittet beskriver syftet med undersökningen. Därefter förtydligas etiska aspekter, liksom att det är frivilligt att delta i undersökningen och att det är möjligt att avbryta sin medverkan när man vill. Det poängteras även att de svar respondenten ger är anonyma och att det enbart är jag som kan se vad den individuella respondenten svarar.

Denscombe (2000) skriver att det språkbruk som används i enkäter bör vara anpassat efter målgruppen (Denscombe 2000:119). Det inledande avsnittet har därför anpassats efter målgruppens språkliga behov. Syftet med detta var att göra innehållet så lättuppfattat som möjligt. Jag har bland annat förklarat det abstrakta begreppet *anonym*, som jag antog skulle kunna innebära svårigheter för målgruppen.

5.2.3.3. *Utformning av bakgrundsfrågor*

Det andra avsnittet innehåller fyra bakgrundsfrågor. Syftet med dessa frågor var att få en förståelse för de förutsättningar och förkunskaper respondenterna kunde tänkas ha. Tre av frågorna är öppna medan en har på förhand givna svarsalternativ. Jag efterfrågade modersmål, tidigare utbildning, vilka språk som respondenterna förstår och hur många terminer respondenterna har studerat svenska.

Modersmålet kan ha en roll i inläringen av ett nytt språk. Abrahamsson och Bylund skriver att inläringen kan underlättas av att det språk som lärs in är närbesläktat med modersmålet (Abrahamsson & Bylund 2012:181). Karaktären av modersmålet kan också ha betydelse. Reichenberg skriver att personer som inte har ett modersmål som tillhör germanska språk kan ha särskilt svårt för sammansättningar som är ogenomskinliga (Reichenberg 2015:4).

Jag efterfrågade vilka språk som respondenterna förstår, istället för vilka språk de kan. Det är svårt att definiera vad det innebär att faktiskt kunna ett språk. Eftersom respondenterna fortfarande är inlärare av svenska är det inte säkert att de räknar svenska som ett språk de kan. Därför valdes formuleringen 'förstår', som kanske är mer representativt för respondenternas förmåga och ger dem en mer rättvis bild att identifiera sig med.

Frågan om tidigare utbildning inkluderades då denna faktor kan ha en inverkan på både hastighet och framgång i inläringen (Abrahamsson & Bylund 2012:182). Dessutom kan tidigare kunskap i de ämnen som behandlas i materialet gynna förståelsen. En person med tidigare utbildning inom dataspelsbranschen är förmodligen mer benägen att förstå innehållet i *Text 2*, än någon som saknar kunskap om dataspelsbranschen. Tidigare utbildning påverkar även vilken studieväg eleven går. Studievägen avgör hur länge eleven har studerat svenska. Längre studieperiod behöver inte betyda att man har lättare att förstå materialet, men kan innebära att man kommit i kontakt med liknande material tidigare. Lättlästutredningen (SOU 2013:58) skriver att nyhetstidningar används frekvent i undervisning inom sfi. I min kontakt med de ansvariga lärarna blev detta tydligt, då flera lärare angav att de använder sig av Radio Sweden som material i sin undervisning. Ju längre man studerat, desto troligare är det att man kommit i kontakt med liknande material. Frågan om hur länge respondenterna studerat är därmed relevant.

5.2.3.4. *Utformning av frågor rörande materialet*

Det tredje avsnittet består av frågor kring materialet, en öppen fråga och en med delvis på förhand valda svarsalternativ.

Den öppna frågan ger respondenten möjlighet att svara på vilka ord de tycker är svåra i texten. Eftersom frågan är öppen har respondenterna möjlighet att ge sin uppfattning av vilka ord de tycker är svåra. Respondenternas uppfattning är vad jag vill komma åt i denna undersökning. Utformningen har dessutom varit det smidigaste alternativet, tekniskt sett. På grund av den begränsade teknik jag haft att röra mig med har den öppna frågan varit ett enkelt sätt för respondenten att uttrycka vilka ord de tycker är svåra.

Den slutna frågan efterfrågar om respondenten har förstått vad texten handlar om. Här finns två på förhand givna svarsalternativ, antingen ja eller nej. Respondenten ges även möjlighet att skriva ett svar, till exempel om denne känner att den inte kan identifiera sig i svarsalternativen.

6. Resultat

I detta avsnitt presenteras resultaten från den lexikogrammatiska analysen, analysen utifrån riktlinjer från Radio Sweden och svaren från enkäten.

6.1. Lexikogrammatisk analys

6.1.1. *Analys av Text 1*

Långa ord	43 stycken (23 %)
Överlånga ord	6 stycken (3 %)
Ogenomskinliga sammansättningar	1 stycken (ex. Melodifestivalen)
Genomskinliga sammansättningar	4 stycken (ex. musiktävlingen)
Nyckelord	Melodifestivalen, vinnaren, tävling, finalen

Text 1 innehåller 191 ord, varav 43 stycken klassas som långa. De utgör 23 % av texten. Sex ord klassas som överlånga, vilket utgör 3 % av texten. Sammanlagt är 26 % av texten bestående av långa eller överlånga ord.

Texten består av fem sammansättningar. Av dessa är fyra genomskinliga: *musiktävlingen*, *musikexperter*, *radioprogrammet* och *radiokanalen*. Sammansättningen *Melodifestivalen* klassas jag som ogenomskinlig, då de enskilda beståndsdelarna *melodi* och *festival* inte säger någonting om ordets betydelse. Det förklarande epitetet *musiktävlingen* skulle dock kunna ge en idé av vad ordet betyder.

Melodifestivalen klassas som ett nyckelord i texten. Andra nyckelord är sådana som är tydligt kopplade till tävlingssammanhanget: *vinnaren*, *tävling* och *finalen*. Dessa ord klassas även som långa ord. För att förstå innehållet i texten behöver läsaren förstå att Melodifestivalen rör sig om en tävling och att denna tävling i sin tur handlar om musik.

6.1.2. Analys av Text 2

Långa ord	49 stycken (23 %)
Överlånga ord	7 stycken (3 %)
Ogenomskinliga sammansättningar	2 stycken (ex. pappersmassa)
Genomskinliga sammansättningar	4 stycken (ex. dataspel)
Nyckelord	dataspel, dataspelsbranschen, bransch

Text 2 innehåller 209 ord, varav 49 stycken klassas som långa. De utgör 23 % av texten. Sju ord klassas som överlånga, vilket utgör 3 % av texten. Sammanlagt är 27 % av texten bestående av långa eller överlånga ord. Det ligger precis under medelvärdet för bruksprosa, som är 30 % (Hellspong & Ledin 1997:71).

Bland innehållsorden i texten klassas tre som nyckelord: *bransch*, *dataspel* och *dataspelsbranschen*. *Dataspel* förekommer fem gånger i texten och är det nyckelord som förekommer flest gånger i texten, följt av *dataspelsbranschen* som förekommer fyra gånger. *Bransch* förekommer fyra gånger i texten i olika variationer: *bransch*, *branschen* och *branscher*. Dessa ord är inte enbart viktiga på grund av dess frekventa förekomst i texten, utan även på grund av dess innehåll. Texten handlar om hur

dataspelsbranschen utvecklats och står i förhållande till andra branscher. Detta gör att orden är av vikt för att förstå innehållet i texten.

Texten består av sex sammansättningar, varav majoriteten är genomskinliga. Två sammansättningar är ogenomskinliga: *Kulturnytt* och *pappersmassa*.

6.1.3. *Analys av Text 3*

Långa ord	23 stycken (14 %)
Överlånga ord	14 stycken (8 %)
Genomskinliga sammansättningar	0 stycken
Genomskinliga sammansättningar	8 stycken (ex. gymnasieutbildning)
Nyckelord	Arbetsförmedlingen, arbetsmarknad, arbetslös, långtidsarbetslös

Text 3 innehåller 169 ord, varav 23 stycken klassas som långa. De utgör 14 % av texten. 14 ord klassas som överlånga, vilket utgör 8 % av texten. Sammanlagt är 21 % av texten bestående av långa eller överlånga ord. Av dessa ord är det enbart ett som förklaras, *långtidsarbetslös*. Däremot är orden nödvändiga för innehållet, då flera av de överlånga orden i texten även är nyckelord.

Nyckelorden i texten är *Arbetsförmedlingen*, *arbetsmarknad*, *arbetslös* och *långtidsarbetslös*. *Arbetsförmedlingen* är mest frekvent tillsammans med olika variationer av *arbetslös*. De syns fyra gånger vardera i texten. *Arbetsmarknad* återkommer tre gånger i texten, likt olika variationer av *långtidsarbetslös*. Orden har en central betydelse för innehållet (Hellspong & Ledin 1997:72).

Texten består av åtta sammansättningar, samtliga genomskinliga. Dock är flera av sammansättningarna abstrakta. Ett exempel är *arbetsmarknad*. Det går förvisso att förstå ordet utifrån de inbegående komponenterna, men marknad kan tolkas på två olika sätt: antingen bokstavligt, eller abstrakt. Eftersom det i detta fall är den abstrakta tolkningen som efterfrågas kan detta ord innebära en svårighet för respondenterna.

6.2. Analys utifrån riktlinjer från Radio Sweden

6.2.1. Text 1

Text 1 innehåller flera sammansatta ord. Inga av dessa ord förklaras, med undantag för *Melodifestivalen* som fått det förklarande epitetet *musiktävling* framför sig. Dessutom utvecklas förklaringen av att Melodifestivalen både är en tävling för musik, men även ett program som sänds på TV:

- (1) Melodifestivalen är ett av Sveriges populäraste TV-program. Ungefär 3 miljoner svenskar har tittat på programmet de senaste lördagarna, när låtarna till finalen har röstats fram (Radio Sweden på lätt svenska, 2021).

Texten innehåller inga fackord. De ord som rör tävlingssammanhanget klassas i denna analys inte som fackord, då dessa ord kan återfinnas i vardagsspråk.

Texten innehåller inte komplicerade ord i särskilt hög utsträckning. Förutom de sammansättningar som inte förklaras är texten fri från svårare ord. Texten innehåller inte heller några abstrakta ord eller uttryck i brödtexten. Däremot återfinns ett abstrakt uttryck i följande citat:

- (2) – Voices för mig handlar om hopp och att hitta styrka i varandra. Varje gång jag sätter på den här låten känner jag mig stark (Radio Sweden på lätt svenska, 2021).

Artisten syftar inte på styrka i den benämningen att vara fysiskt stark, utan en metaforisk styrka. Även om ordet inte är abstrakt per se, blir dess betydelse det i sammanhanget. Ett sådant uttryck kan vara komplicerat för en inlärare.

6.2.2. Text 2

Text 2 innehåller sex stycken sammansättningar. Inga av dessa sammansatta ord förklaras i texten. Dessutom förekommer flera av sammansättningarna på flera platser i texten. *Dataspel* förekommer exempelvis fem gånger i texten; *dataspelsbranschen*

förekommer fyra gånger i texten. Eftersom texten berör hur branschen har utvecklats är det rimligt att orden förekommer så frekvent i texten.

Texten innehåller flera fackord. Det förekommer bland annat ord som rör dataspelsbranschen. Exempel på datafackord är *programmera* och *designa*. Dessa följs av *spel*, vilket skulle kunna ge en idé av vad de betyder i sammanhanget. Det ger dock inte en förklaring av vad de enskilda orden betyder. Texten innehåller även ord som rör ekonomi. Följande utdrag ur texten visar flera ekonomiska fackord:

- (3) Allt fler företag säljer aktier på börsen. Branschen för dataspel börjar bli lika stor som andra viktiga branscher som exporterar varor från Sverige. Till exempel lastbilar och pappersmassa, som Sverige har exporterat i många år (Radio Sweden på lätt svenska, 2020).

I ovanstående exempel syns flertalet fackord som rör ekonomi. Exempel på dessa är till exempel *aktier*, *börsen* och *exporterar*. Inga av dessa fackord förklaras i texten. *Exporterar* dyker upp två gånger i olika variationer. Däremot förklaras inte vad ordet betyder, utan enbart vad det är som exporteras. I detta sammanhang ger detta dock ingen idé av vad det innebär att exportera någonting.

Flera av orden i texten kan klassas som komplicerade. Sådana ord är till exempel de sammansatta ord som inte förklaras, i synnerhet de som är ogenomskinliga. De fackord som förekommer i texten kan vara komplicerade för en inlärare. Dessa ord är lågfrekventa, vilket innebär att det inte är troligt att en inlärare kommer i kontakt med dem förut.

6.2.3. Text 3

Text 3 innehåller åtta sammansättningar. Enbart ett sammansatt ord förklaras:

- (4) Långtidsarbetslösheten är nu högre än någonsin. En person som har varit utan arbete i ett år eller mer räknas som långtidsarbetslös (Radio Sweden på lätt svenska, 2021).

Resterande sammansatta ord förklaras inte. Däremot hade flera av de sammansatta orden kunnat förstås utifrån förklaringen av *långtidsarbetslös*, då många av de sammansatta orden i texten är variationer av detta ord.

Texten innehåller fackord som rör ekonomi och arbetsmarknad. Exempel på sådana fackord är *arbetsmarknad*, *långtidsarbetslös* och *arbetslös*. Som tidigare konstaterat förklaras *långtidsarbetslös*, vilket skulle kunna underlätta förståelsen av liknande ord. Eftersom texten handlar om hur arbetslösheten ökat i Sverige är begreppen nödvändiga i texten.

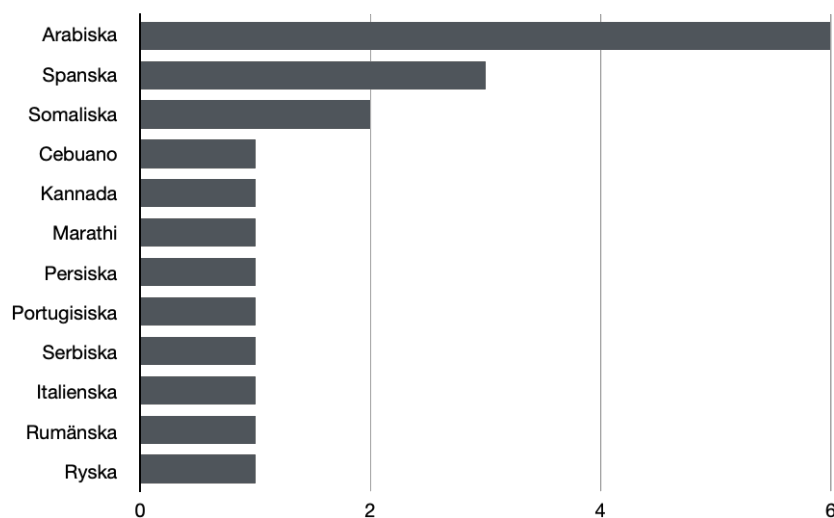
Flertalet av orden i texten skulle kunna klassas som komplicerade. Sådana ord är till exempel sammansatta ord och fackord. Detta gäller särskilt om dessa ord inte förklaras. För en läsare med knapp förförståelse om ekonomi är flera av orden i texten komplicerade.

6.3. Enkät

Nedan presenteras resultaten från enkäten. Resultaten presenteras i diagram, med tillhörande text.

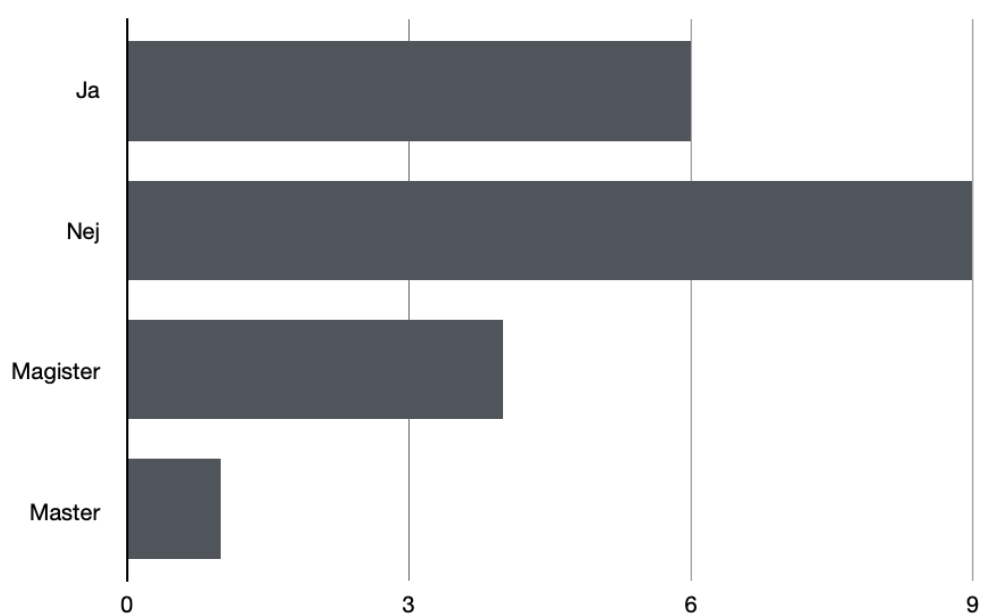
6.3.1. Bakgrundsfrågor

De tre mest frekventa modersmålen är arabiska, spanska och somaliska. Sex respondenter svarade att deras modersmål är arabiska, medan tre respektive två respondenter svarade att spanska och somaliska är deras modersmål. Resterande språk hade en respondent per språk. *Figur 1* visar en komplett sammanställning av svaren.

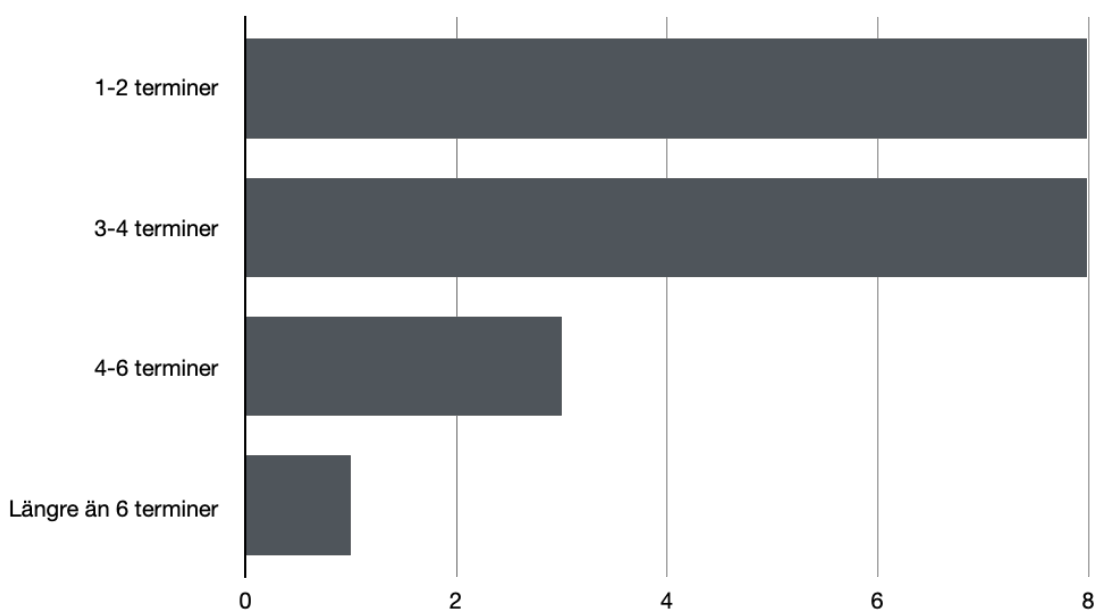
Figur 1. Svar på "Vilket språk är ditt modersmål?"

Tidigare utbildning redovisas utifrån högst uppnådda studienivå. Nio respondenter svarade att de saknar utbildning. Resterande respondenter har någon form av utbildning. Flertalet respondenter svarade enbart med ett ja utan att specificera vilken studienivå de uppnått eller inom vilket ämne de studerat. De respondenter som svarade att de har högre utbildning specificerade inom vilket ämne. Detta har dock strukits i redovisningen för att underlätta tolkningen av resultatet. *Figur 2* visar en komplett sammanställning av svaren.

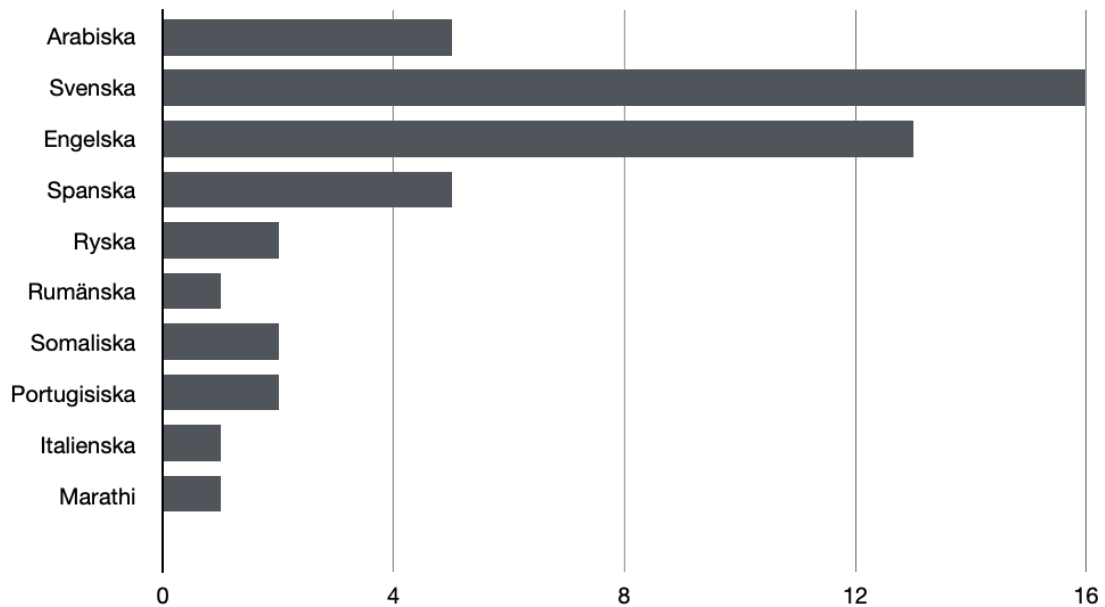
Figur 2. Svar på "Har du någon tidigare utbildning?"

Åtta respondenter svarade att de studerat mellan en och två terminer. Likaså svarade samma antal att de studerat mellan tre och fyra terminer. Tre respondenter svarade att de studerat under fyra till sex terminer. Enbart en respondent svarade att den studerat fler än sex terminer. *Figur 3* visar en komplett sammanställning av svaren.

Figur 3. Svar på "Hur länge har du studerat sfi?"

Svaren på vilka språk som respondenterna förstår var många och svåra att sammanställa på ett överskådligt sätt. Uppdelningen gjordes utifrån hur många respondenter som talade ett språk. Sexton respondenter svarade att de förstår svenska. Att inte alla respondenterna svarade att de förstår svenska kan antingen bero på att de räknar med att detta är underförstått, eller att de inte känner att de behärskar språket tillräckligt väl. Tretton respondenter svarade att de kan engelska. Därefter var spanska och arabiska de språk flest respondenter angav att de förstår, med fem svar vardera. Ryska och somaliska fick två svar vardera. Resterande språk var det enbart en respondent per språk som kunde. *Figur 4* visar en komplett sammanställning av svaren.

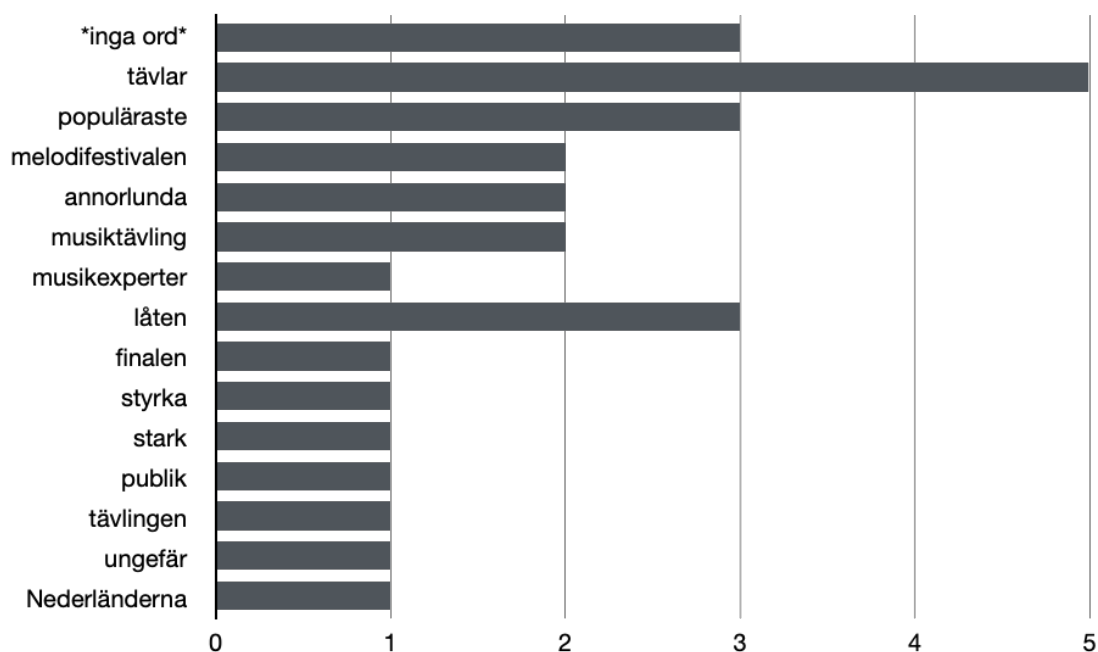

Figur 4. Svar på "Vilka språk förstår du?"

6.3.2. Text 1

På frågan om vilka ord som respondenten tyckte var svåra i texten gavs 29 svar. Av dessa var de mest frekventa svaren *tävlar*, *populäraste*, *låten* och inga ord. Utöver dessa svar svarade tre respondenter att inga ord i texten var svåra. *Figur 5* visar en komplett sammanställning av svaren.

På frågan om respondenten förstod vad texten handlar om, svarade alla respondenterna ja.

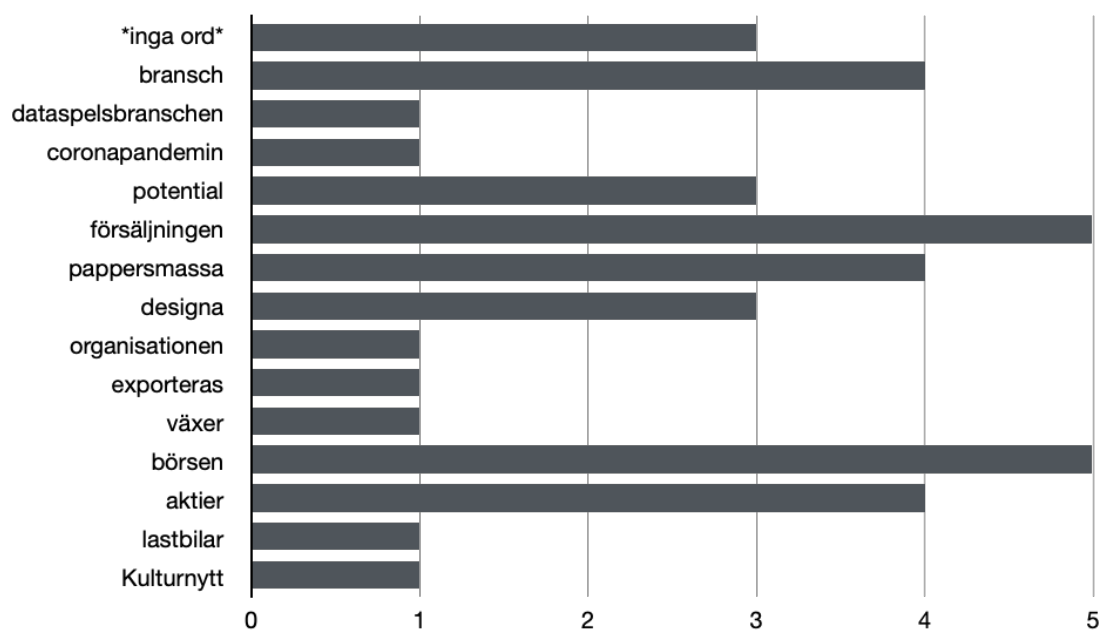

Figur 5. Svar på "Vilka ord tycker du är svåra att förstå?" (Text 1)

6.3.3. Text 2

På frågan om vilka ord som respondenterna tyckte var svåra i texten gavs 42 svar. Av dessa var de mest frekventa svaren *försäljningen*, *börsen*, *pappersmassa*, *bransch* och *aktier*. Tre respondenter svarade att de inte tyckte att några ord i texten var svåra. *Figur 6* visar en komplett sammanställning av svaren.

På frågan om respondenten förstod vad texten handlar om svarade alla respondenterna ja.

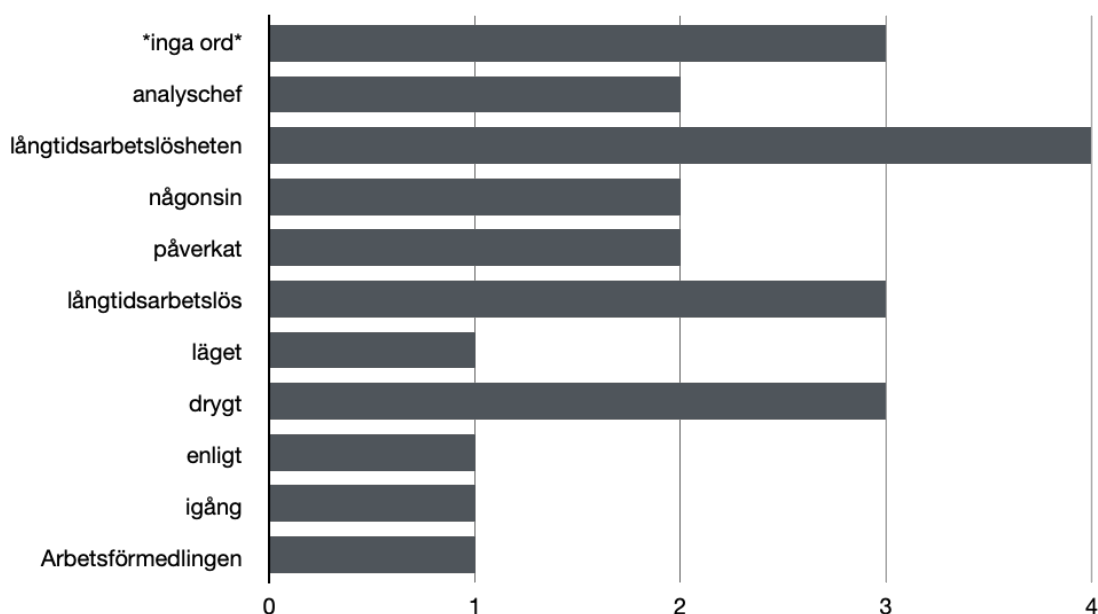

Figur 6. Svar på "Vilka ord tycker du är svåra att förstå?" (Text 2)

6.3.4. Text 3

På frågan om vilka ord som respondenterna tyckte var svåra i texten gavs 23 svar. Av dessa var de mest frekventa svaren *långtidsarbetslöshet*, *långtidsarbetslös*, *drygt* och *inga ord*. Tre respondenter svarade att de inte tyckte att några ord i texten var svåra. *Figur 7* visar en komplett sammanställning av svaren.

På frågan om respondenterna förstod vad texten handlar om svarade alla respondenterna ja.

Figur 7. Svar på "Vilka ord tycker du är svåra att förstå?" (Text 3)

7. Diskussion

I detta avsnitt diskuteras de resultat som framkommit ur analysen av riktlinjer från Radio Sweden, den lexikogrammatiska analysen och svaren på enkäten. Texterna diskuteras var för sig, med koppling till tidigare forskning. Avsnittet avslutas med en sammanfattning av de viktigaste iakttagelserna.

7.1. Diskussion av Text 1

Analysen av *Text 1* visar att texten innehåller flertalet ord som kan försvåra förståelsen för inlärare.

Analysen som utgick från de riktlinjer Radio Sweden använder i sitt arbete visar att dessa inte följs till fullo. Texten innehåller till exempel flera sammansatta ord. En anledning till att det förekommer flera sammansättningar i texten kan dock bero på att de fungerar som förklarande epitet i texten. Ett exempel på detta är det sammansatta ordet *musiktävling*, vilket används som ett förklarande epitet till *Melodifestivalen*. På samma sätt används *radioprogrammet* som ett förklarande epitet till *PI-morgon*. Visserligen är det gynnsamt att skribenterna använder sig av förklarande epitet för att

förtydliga svåra ord, men detta blir problematiskt när ordet som ska underlätta för läsaren i själva verket är ett ord som kan bidra till minskad förståelse.

Utöver bruket av sammansatta ord följer texten riktlinjerna. Texten innehåller till exempel inga fackord. Om man räknar bort de sammansatta orden är *stark* det enda komplicerade ord som dyker upp i texten. Ordet används här i abstrakt bemärkelse, vilket kan vålla problem för inlärare. Tidigare forskning visar att abstrakta ord i regel är svårare att lära in än konkreta ord (Lundberg & Reichenberg 2009; Enström 2013). Det är enbart en respondent som angivit att de tycker att *stark* är svårt att förstå. Detta skulle dock kunna bero på att flera av respondenterna har kunskap om ordets konkreta betydelse.

Den lexikogrammatiska analysen visar att texten både innehåller långa och överlånga ord. De långa och överlånga orden utgör 26 % av textens massa. Det är nästan en tredjedel av texten. Detta värde ligger precis under genomsnittet för bruksprosa, vilket är 30 % (Hellspong & Ledin 1997:71). Med tanke på att denna text ska vara skriven på ett lätt sätt kan detta värde antas vara högt. Svaren från enkäten visar dessutom att flera respondenter tycker att de längre orden i texten är svåra. Ett exempel är det långa ordet *populäraste*, som fick näst flest svar. Av de överlånga orden i texten var det enbart *Melodifestivalen* som angavs som ett svårt ord. Det var även en av de sammansättningar som uppgavs vara svår. Att inte fler respondenter tyckte att ordet var svårt kan mycket väl bero på att ordet förklarades i texten.

De andra sammansättningar som angavs som svåra var *musiktävling* och *musikexperter*. Det var knappa två respondenter som tyckte att *musiktävling* var svårt, medan enbart en respondent tyckte att *musikexperter* var svårt. Dessa sammansättningar, liksom övriga sammansättningar i texten, är genomskinliga. Detta kan vara en faktor till varför få respondenter tyckte att orden var svåra. Tidigare forskning visar att genomskinliga sammansättningar är enklare att förstå än ogenomskinliga sammansättningar (Enström 2013; Reichenberg 2015).

Svaren på enkäten visar att många av de ord som eleverna tyckte var svåra är sådana som rör tävlingssammanhanget. Exempel på ett sådant ord är *tävlar*, vilket var det ord som flest respondenter tyckte var svårt. Detta verkar stämma överens med påståendet om att verb är svårare att lära in än substantiv (Enström 2013:185). Den

substantiviska motsvarigheten *tävling* var det enbart en respondent som tyckte var svår.

Ett annat ord som flera respondenter tyckte var svårt är *låten*. Både *låten* och *tävlar* är nyckelord i texten. Trots att flera av respondenterna svarade att de tyckte att nyckelorden i texten var svåra, svarade alla att de förstod innehållet i texten. Jag ifrågasätter huruvida detta stämmer. Hu och Nation (2000) konstaterar att man behöver kunna 98 % av orden i en text för att förstå dess innehåll (Nation 2012:206). I detta fall innefattar det 192 ord. En respondent har svarat att denne inte förstår fem ord i texten: *finalen, styrka, publik, tävlar* och *populäraste*. Det är under procentsatsen för hur många ord man behöver kunna för att förstå textens innehåll. Trots detta har respondenten svarat att den förstår vad texten handlar om. Om dessa ord tagits bort ur texten hade det varit svårt att skapa sammanhang i texten. Det är därmed osannolikt att den respondent som angav orden faktiskt till fullo förstår vad texten handlar om.

7.2. Diskussion av Text 2

Analysen av *Text 2* visar att texten innehåller flertalet ord som kan försvåra förståelsen för inlärare.

Analysen som utgick från de riktlinjer Radio Sweden använder i sitt arbete visar att dessa inte följs i särskilt hög utsträckning. Texten innehåller både sammansatta ord och fackord. De fackord som förekommer i texten tillhör dessutom två skilda fackområden. Med tanke på att texten handlar om hur dataspelsbranschen har utvecklats och påverkat ekonomin är orden nödvändiga i texten. För att uppfylla riktlinjerna bör de dock ha förklarats. De ord som respondenterna tyckte var svåra var övervägande fackord. Exempel är fackorden *börsen* och *aktier*. Fem respondenter angav att de tyckte att *börsen* var svårt att förstå; fyra respondenter angav att de tyckte att *aktier* var svårt att förstå. En anledning till att respondenterna tyckte att dessa ord var svåra kan bero på att de är lågfrekventa. Detta stämmer överens med tidigare forskning, som visar att lågfrekventa ord är svårare att lära in (Enström 2013:183).

Dessa ord klassas som komplicerade, då de försvårar förståelsen. Jag räknar även nominaliseringen *försäljningen* som ett komplicerat ord. Det är det ord flest respondenter tyckte var svårt. Tidigare forskning visar att nominaliseringar ökar

abstraktionen i en text (Reichenberg 2015:5). Dessa faktorer gör att texten inte lever upp till de riktlinjer Radio Sweden utgår från i sitt arbete.

Den lexikogrammatiska analysen visar att 27 % av texten består av långa och överlånga ord. Det ligger precis under medelvärdet för långa ord i bruksprosa, vilket är 30 % (Hellspong & Ledin 1997:71). Likt föregående text är detta värde högt sett till att texten ska vara skriven på ett lätt sätt.

Analysen visar att texten innehåller två ogenomskinliga sammansättningar: *pappersmassa* och *Kulturnytt*. Det förstnämnda är det ord som näst flest respondenter tyckte var svårt. Tidigare forskning visar att ogenomskinliga sammansättningar kan vara svåra för inlärare att förstå (Enström 2013; Reichenberg 2015).

Bransch var det nyckelord flest respondenter tyckte var svårt. Trots detta svarade alla respondenter att de förstod vad texten handlade om till fullo. Detta kan delvis bero på att majoriteten av respondenterna förstod de andra nyckelorden i texten.

7.3. Diskussion av Text 3

Analysen av *Text 3* visar att texten innehåller flertalet ord som kan försvåra förståelsen för inlärare.

Analysen som utgick från de riktlinjer Radio Sweden använder i sitt arbete visar att dessa följs till viss del. Texten innehåller sammansatta ord. Dessa är huvudsakligen variationer av *långtidsarbetslös*, vilket är det enda ord som förklaras i texten. Förklaringen skulle kunna underlätta förståelsen av de olika variationerna av ordet.

Texten innehåller fackord, men dessa är nödvändiga för textens innehåll. Däremot förklaras de inte i texten. Trots att orden inte förklaras i texten har få respondenter angett fackord som ord de tyckte var svåra i texten. Detta skulle kunna förklaras av att fackorden i texten är sådana någon som är ny i Sverige stött på i ett eller annat sammanhang.

Vad gäller komplicerade ord i texten förekommer de i viss utsträckning. Ett exempel är de sammansatta ord som förekommer i texten. Det ord flest respondenter tyckte var svårt i texten är det sammansatta ordet *långtidsarbetslöshet*, tätt följt av det sammansatta ordet *långtidsarbetslös*.

Den lexikogrammatiska analysen visar att 8 % av texten består av överlånga ord. Det beräknade genomsnittet för överlånga ord i bruksprosa är 4,4 % (Hellspong &

Ledin 1997:71). Värdet är därmed en bra bit över genomsnittet. Med hänsyn till textens längd och genre är detta värde mycket högt. Lättlästa texter utmärks bland annat av att de undviker långa ord, i synnerhet långa substantiv (Lundberg & Reichenberg 2009:8). Dessutom är långa ord en faktor som kan vålla problem för inlärare. Trots detta är det enbart två överlånga ord som respondenterna angett som svåra: *långtidsarbetslösheten* och *långtidsarbetslös*. Detta är särskilt intressant med tanke på att det förstnämnda är det enda ord som förklaras i texten. Det är dessutom uppseendeväckande att orden inte har angetts som svåra av lika många respondenter. *Långtidsarbetslösheten* har angetts som svårt av fyra respondenter, medan *långtidsarbetslös* har angetts tre gånger. Detta skulle kunna bero på att det sistnämnda förklaras i texten, men även att sammanhanget mellan de olika orden inte uppfattas.

Tre respondenter har angett *drygt* som ett svårt ord. Ordet har en abstrakt betydelse. Att flera personer angav ordet som svårt stämmer överens med tidigare forskning, som visar att abstrakta ord är svårare att lära in än konkreta ord (Enström 2013:185). Det förekommer andra abstrakta ord i svaren, bland annat *läget* och *enligt*. De båda orden har angetts av en respondent var. Förutom att dessa ord har en abstrakt betydelse, utmärks de även av att de är lågfrekventa. Tidigare forskning visar att frekvens spelar roll i inläring, då ord man stött på färre gånger är svårare att förstå än ord man stött på fler gånger (Enström 2013:183).

Texten var den som respondenterna angav först svar på, trots att det var den text som innehöll flest långa ord. Detta visar att långa ord inte nödvändigtvis behöver vålla problem för inlärare. En möjlig anledning till att respondenterna inte angav fler långa ord som svåra kan bero på att de långa orden i texten är snarlika varandra.

Alla respondenter svarade att de förstod vad innehållet handlade om. Att nyckelorden inte verkade upplevas som svåra kan vara en bidragande faktor till detta. Däremot ifrågasätter jag om detta stämmer. De ord flest respondenter angav som svåra är även de ord som är betydelsebärande i texten. Om orden hade uteslutits ur texten, hade stor del av betydelsen gått förlorad. På grund av detta är det svårt att tro att respondenterna faktiskt förstod innehållet till fullo.

7.4. Sammanfattning av diskussion

De riktlinjer Radio Sweden utgår från i sitt arbete efterlevs till viss del. Beroende på text efterlevs riktlinjerna mer eller mindre.

Den lexikogrammatiska analysen visar att flera av texterna innehåller både långa och överlånga ord. Värdet för de långa orden i texterna är högt med avseende på texternas längd och genre.

De ord flest respondenter tyckte var svåra var sammansatta ord, fackord eller långa ord. Detta stämmer överens med tidigare forskning. Tre respondenter per text svarade att de inte tyckte att några ord var svåra. Det verkar osannolikt att respondenterna inte uppfattade några ord i texterna som svåra. Svaren kan bero på att respondenterna inte kände sig bekväma med att svara sanningsenligt.

Trots att texterna innehåller ord som respondenterna tyckte var svåra angav alla respondenter att de förstod de vad texten handlade om. Detta verkar osannolikt om man ser till hur många ord man behöver kunna för att förstå en text. De ord som angetts som svåra är dessutom ofta betydelsebärande för innehållet i texten. Därför ifrågasätter jag om respondenterna faktiskt förstått innehållet till fullo.

8. Slutsatser

Resultatet visar att samtliga texter innehåller ord som respondenterna tycker är svåra. De svåra orden kännetecknas av att de är långa, att de är sammansatta eller att de är fackord. I viss mån är lågfrekventa ord svåra. Resultatet stämmer överens med tidigare forskning som behandlar svårigheter kring ord och inlärare. Exempel på detta är att de ord som respondenterna tyckte var svåra är av den karaktär som syns i tidigare forskning, till exempel sammansättningar som är ogenomskinliga.

Alla respondenter svarade att de förstod vad samtliga texter handlade om, trots att de tyckte att flera ord i texten var svåra. Tidigare forskning visar att man behöver förstå 98 % av orden i en text för att förstå dess innehåll. Det verkar därför osannolikt att respondenterna till fullo förstått vad texterna handlar om, när de inte förstått alla ord i texterna.

Denna undersökning berör enbart de ord som respondenterna tycker är svåra. Det går därför endast att dra slutsatser om vad det är för typ av ord som är svåra. Resultatet säger ingenting om varför orden är svåra, utan bara att de är det. Ett bättre val av metod hade därmed varit att föra intervjuer med respondenterna. Detta hade gett en mer representativ bild av hur respondenterna upplever de svåra orden. Det hade även gett respondenterna en chans att förklara och resonera kring varför de angivit just dessa specifika ord. Denna undersökning förlitar sig på respondenternas självskattning och förmåga att utvärdera sina kunskaper. Det går inte med säkerhet att säga om resultatet stämmer eller inte. En undersökning som i stället behandlade hur väl respondenterna förstår texterna hade möjligtvis varit att föredra. Detta hade dock varit svårt att samordna med hänsyn till den rådande pandemin. Vuxenutbildning har till stor del bedrivits på distans. Att praktiskt ordna en sådan undersökning hade därmed varit svårt och riskerat att falla utanför tidsramen för denna uppsats. Vidare forskning hade däremot kunnat bistå med mer information om detta område.

Slutligen vill jag poängtera att det är nyttigt med mer forskning om texter anpassade för personer som inte har svenska som modersmål, i synnerhet vad som förenklar eller försvårar språket. De riktlinjer Radio Sweden utgår ifrån kan dra nytta av forskning som faktiskt testats på målgruppen för texterna. Detta för att gynna målgruppen, men även demokratin.

9. Litteraturförteckning

- Abrahamsson, Niclas & Bylund, Emanuel 2012. Andraspråksinläring i andraspråksmiljö. I: Axelsson, Monica; Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.) *Flerspråkighet – en forskningsöversikt*, s. 153–231. Vetenskapsrådet.
- Bryman, Alan 1997. *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning*. 1 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Denscombe, Martyn 2000. *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Domeij, Rickard och Spetz, Jennie 2014. Begripliga myndigheter på nätet. Hur skapar man tillgänglighet för alla i ett flerspråkigt samhälle? I: Lindström m.fl. (red.) *Svenskans beskrivning 33*, s. 52–62. Helsingfors universitet.
- Enström, Ingegerd 2013. Ordförråd och ordinläring – med särskilt fokus på avancerade inlärare. I: Hyltenstam, Kenneth och Lindberg, Inger (red.) *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*, s. 169–195. 2 uppl. Studentlitteratur: Lund.
- Gustafsson, Anna & Håkansson, David 2017. *Ord på prov: en studie av ordförståelse i högskoleprovet*. Lund: Lunds universitet.
- Hellspong, Lennart & Ledin, Per 1997. *Vägar genom texten. Handbok i brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Holmegaard, Margareta 2007. I: Lindberg, Inger & Johansson Kokkinakis, Sofie (red.) *OrdiL: en korpusbaserad kartläggning av ordförrådet i läromedel för grundskolans senare år*. Göteborg: Institutet för svenska som andraspråk, Göteborgs universitet.
- Hyltenstam, Kenneth & M. Milani, Tommaso 2012. Utbildning i svenska för invandrare (sfi). I: Hyltenstam, Kenneth, Monica Axelsson & Inger Lindberg (red.) *Flerspråkighet – en forskningsöversikt*, s. 83–90. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Hyltenstam, Kenneth & Wassén, Kerstin 1984. *Svenska som andraspråk – en introduktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Josefsson, Gunlög 2009. *Svensk universitetsgrammatik för nybörjare*. Lund:

Studentlitteratur.

Lundberg, Ingvar & Reichenberg, Monica 2009. *Vad är lättläst?* Specialpedagogiska Myndigheten.

Lättlästutredningen 2013. Lättläst (SOU 2013:58). Stockholm: Kulturdepartementet.

Nation, I. S. P. 2013. *Learning vocabulary in another language*. 2. uppl. Cambridge: Cambridge University Press.

Prentice, Julia & Sköldberg, Emma 2013. Flerordsenheter – ur ett andraspråksperspektiv. I: Hyltenstam, Kenneth och Lindberg, Inger (red.) *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*, s. 197–220. 2. uppl. Studentlitteratur: Lund.

Reichenberg, Monica 2015. *Vad gör en text lättläst?* Stockholm: Skolverket.

Skolverket (u.å). *Kursplan för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare*. <<https://www.skolverket.se/undervisning/vuxenutbildningen/komvux-svenska-for-invandrare-sfi/laroplan-for-vux-och-kursplan-for-svenska-for-invandrare-sfi/kursplan-for-svenska-for-invandrare-sfi>>. Hämtat 2021-05-02.

Sveriges Radio 2021. Fler är arbetslösa längre. <<https://sverigesradio.se/artikel/fler-ar-arbetslosa-lange>>. Hämtat 2021-04-12.

Sveriges Radio 2021. Imorgon är det final i Melodifestivalen. <<https://sverigesradio.se/artikel/imorgon-ar-det-final-i-melodifestivalen>>. Hämtat 2021-04-12.

Sveriges Radio 2021. Människor köper och spelar mer dataspel. <<https://sverigesradio.se/artikel/7549258>>. Hämtat 2021-04-12.

Sveriges Radio 2016. Detta är Radio Sweden på lätt svenska. <<https://sverigesradio.se/artikel/6356955>>. Hämtat 2021-04-16.

Sveriges Radio 2016. Kontakta Radio Sweden på lätt svenska. <<https://sverigesradio.se/artikel/6356984>>. Hämtat 2021-04-16.

Wedin, Åsa 2010. *Vägar till svenskt skriftspråk för vuxna andraspråksinlärare*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

10. Bilagor

Bilaga 1: Text 1

Imorgon är det final i melodifestivalen

Imorgon lördag är det final i musiktävlingen Melodifestivalen. 12 artister och grupper tävlar mot varandra. Vinnaren går vidare till den stora tävlingen Eurovision Song Contest.

I finalen på lördag ska svenska folket rösta fram en vinnare. Musikexperter tror att fyra artister kommer ha störst chans att vinna. Artisten Tusse är en av dem. Han tävlar med låten "Voices". Tusse säger till radioprogrammet P1-morgon att låten handlar om att känna sig stark.

– Voices för mig handlar om hopp och att hitta styrka i varandra. Varje gång jag sätter på den här låten känner jag mig stark.

Låten som vinner Melodifestivalen får tävla i Eurovision Song Contest. Där tävlar artister från hela Europa. I år kommer tävlingen vara i Nederländerna.

Melodifestivalen är ett av Sveriges populäraste TV-program. Ungefär 3 miljoner svenskar har tittat på programmet de senaste lördagarna, när låtarna till finalen har röstats fram. Men i år har tävlingen varit annorlunda. I vanliga fall tävlar artisterna framför en stor publik. På grund av pandemin finns det ingen publik framför scenen i år. Men man kan titta via TV, SVT Play eller lyssna på radiokanalen P4.

Bilaga 2: Text 2

Människor köper och spelar mer dataspel

Fler och fler köper och spelar dataspel. Branschen växer väldigt snabbt i Sverige. På fem år blev försäljningen av dataspel mer än dubbelt så stor. Det säger organisationen Dataspelsbranschen till Kulturnytt.

På bara fem år har dataspelsbranschen vuxit väldigt mycket. Nu finns flera hundra företag som gör dataspel i Sverige. De blir hela tiden fler och växer. 2013 jobbade 2500 personer på ett företag som gjorde spel i Sverige. 2018 var det ungefär 8000 personer. Och försäljningen har ökat från 8 miljarder kronor till 19 miljarder kronor.

Nu under coronapandemin spelar människor ännu mer, när vi är hemma mycket. Det kommer också allt fler utbildningar där man kan lära sig att till exempel programmera eller designa spel.

Svenska dataspel exporteras och är kända i hela världen. Allt fler företag säljer aktier på börsen. Branschen för dataspel börjar bli lika stor som andra viktiga branscher som exporterar varor från Sverige. Till exempel lastbilar och pappersmassa, som Sverige har exporterat i många år. Det visar att dataspelbranschen har blivit en viktig del av den svenska ekonomin. Det säger Per Strömbäck på Dataspelsbranschen till Kulturnytt.

– Vår bransch har gått från att vara en potential till en viktig del av den svenska ekonomin, säger Per Strömbäck.

Bilaga 3: Text 3

Fler är arbetslösa länge

Allt fler människor är arbetslösa länge. Långtidsarbetslösheten är nu högre än någonsin.

En person som har varit utan arbete i ett år eller mer räknas som långtidsarbetslös. Och de blir fler och fler. I januari var 179 000 personer långtidarbetslösa. Det är drygt 25 000 fler än i januari förra året. Det visar statistik från Arbetsförmedlingen.

Coronapandemin har påverkat ekonomin och arbetsmarknaden mycket. Många har blivit arbetslösa. Nu är arbetslösheten i Sverige 8,8 procent enligt Arbetsförmedlingen. Det är lite lägre än i somras.

Läget är fortfarande svårt, men arbetsmarknaden har börjat komma igång igen, säger Arbetsförmedlingen. Fler får ett nytt jobb nu. Men det är framför allt personer som har varit arbetslösa en kortare tid som får jobb. Och nästan alla har minst en gymnasieutbildning.

Annika Sundén är analyschef på Arbetsförmedlingen. Hon säger att en gymnasieutbildning fortfarande är det viktigaste för att komma in på arbetsmarknaden. Det kan vara bra att passa på att utbilda sig nu när det är svårare att hitta ett jobb.

Bilaga 4: Enkät

Vill du hjälpa mig?

Hej!

Mitt namn är Jill Bjerrehus.

Jag studerar på universitetet i Göteborg.

Jag skriver en uppsats om svåra ord i nyhetsartiklar.

Du kan hjälpa mig genom att läsa några texter och berätta vilka ord du tycker är svåra i texterna.

Dina svar är anonyma.

Det betyder att du inte behöver säga vad du heter och att ingen vet vad just du har svarat på frågorna.

Det är bara jag som kan läsa dina svar.

Om du ångrar dig eller inte vill vara med längre är det okej.

Du får sluta när du vill.

Tack så mycket för din hjälp!

Vem är du?

Börja med att svara på några frågor om dig själv.

Vilket språk är ditt modersmål? *

Ditt svar _____

Vilka språk förstår du? *

Ditt svar _____

Har du någon tidigare utbildning? *

Ditt svar _____

Hur länge har du studerat SFI? *

- 1-2 terminer
- 3-4 terminer
- 4-6 terminer
- Längre än 6 terminer

Text 1: Imorgon är det final i Melodifestivalen

Läs texten. Vilka ord tycker du är svåra att förstå? Skriv ditt svar i rutan under texten.

Text 1: Imorgon är det final i Melodifestivalen

Imorgon lördag är det final i musiktävlingen Melodifestivalen. 12 artister och grupper tävlar mot varandra. Vinnaren går vidare till den stora tävlingen Eurovision Song Contest.

I finalen på lördag ska svenska folket rösta fram en vinnare. Musikexperter tror att fyra artister kommer ha störst chans att vinna. Artisten Tusse är en av dem. Han tävlar med låten "Voices". Tusse säger till radioprogrammet P1-morgon att låten handlar om att känna sig stark.

– Voices för mig handlar om hopp och att hitta styrka i varandra. Varje gång jag sätter på den här låten känner jag mig stark.

Låten som vinner Melodifestivalen får tävla i Eurovision Song Contest. Där tävlar artister från hela Europa. I år kommer tävlingen vara i Nederländerna.

Melodifestivalen är ett av Sveriges populäraste TV-program. Ungefär 3 miljoner svenskar har tittat på programmet de senaste lördagarna, när låtarna till finalen har röstats fram. Men i år har tävlingen varit annorlunda. I vanliga fall tävlar artisterna framför en stor publik. På grund av pandemin finns det ingen publik framför scenen i år. Men man kan titta via TV, SVT Play eller lyssna på radiokanalen P4.

Vilka ord tycker du är svåra? *

Ditt svar _____

Förstår du vad texten handlar om? *

Ja

Nej

Övrigt: _____

Text 2: Människor köper och spelar mer dataspel

Läs texten. Vilka ord tycker du är svåra att förstå? Skriv ditt svar i rutan under texten.

Människor köper och spelar mer dataspel

Fler och fler köper och spelar dataspel. Branschen växer väldigt snabbt i Sverige. På fem år blev försäljningen av dataspel mer än dubbelt så stor. Det säger organisationen Dataspelsbranschen till [Kulturnytt](#).

På bara fem år har dataspelsbranschen vuxit väldigt mycket. Nu finns flera hundra företag som gör dataspel i Sverige. De blir hela tiden fler och växer. 2013 jobbade 2500 personer på ett företag som gjorde spel i Sverige. 2018 var det ungefär 8000 personer. Och försäljningen har ökat från 8 miljarder kronor till 19 miljarder kronor.

Nu under coronapandemin spelar människor ännu mer, när vi är hemma mycket. Det kommer också allt fler utbildningar där man kan lära sig att till exempel programmera eller designa spel.

Svenska dataspel exporteras och är kända i hela världen. Allt fler företag säljer aktier på börsen. Branschen för dataspel börjar bli lika stor som andra viktiga branscher som exporterar varor från Sverige. Till exempel lastbilar och pappersmassa, som Sverige har exporterat i många år. Det visar att dataspelbranschen har blivit en viktig del av den svenska ekonomin. Det säger Per Strömbäck på Dataspelsbranschen till [Kulturnytt](#).

– Vår bransch har gått från att vara en potential till en viktig del av den svenska ekonomin, säger Per Strömbäck.

Vilka ord tycker du är svåra? *

Ditt svar _____

Förstår du vad texten handlar om? *

Ja

Nej

Övrigt: _____

Text 3: Fler är arbetslösa längre

Läs texten. Vilka ord tycker du är svåra att förstå? Skriv ditt svar i rutan under texten.

Fler är arbetslösa längre

Allt fler människor är arbetslösa länge. Långtidsarbetslösheten är nu högre än någonsin.

En person som har varit utan arbete i ett år eller mer räknas som långtidsarbetslös. Och de blir fler och fler. I januari var 179 000 personer långtidarbetslösa. Det är drygt 25 000 fler än i januari förra året. Det visar statistik från Arbetsförmedlingen.

Coronapandemin har påverkat ekonomin och arbetsmarknaden mycket. Många har blivit arbetslösa. Nu är arbetslösheten i Sverige 8,8 procent enligt Arbetsförmedlingen. Det är lite lägre än i somras.

Läget är fortfarande svårt, men arbetsmarknaden har börjat komma igång igen, säger Arbetsförmedlingen. Fler får ett nytt jobb nu. Men det är framför allt personer som har varit arbetslösa en kortare tid som får jobb. Och nästan alla har minst en gymnasieutbildning.

Annika Sundén är analytiskchef på Arbetsförmedlingen. Hon säger att en gymnasieutbildning fortfarande är det viktigaste för att komma in på arbetsmarknaden. Det kan vara bra att passa på att utbilda sig nu när det är svårare att hitta ett jobb.

Vilka ord tycker du är svåra? *

Ditt svar _____

Förstår du vad texten handlar om? *

Ja

Nej

Övrigt: _____